

לא יחפור פרק שני בבא בתרא

כה.

עין משפט נר מצוה

פב א ב מ"י פ"י מהל
 שנים ה' ג סמו עין
 פכ ע"ש ח"מ ס' קנה
 ספ"ג כ:
 פג ג מ"י ש' הלכה ה'
 סמו ש' פ"ש ע"ס
 ספ"ג ל:
 פד ד ע"ש ח"מ ס' ד'
 ספ"ג ד כה"ג:

גליון הש"ס

נבדא ומשתחוה קשיא. עי
 מטהרין דף לא ע"ג:
 (תוב) ד"ה אוריה ב' וד"ה
 עיקר. עי קדוש דף י' ע"ג
 רוח ד"ה וד"ה א"ה: שם ד"ה
 מוס' ב' וד"ה ח"מ
 דכ"פ
 הקונטרס בתנ"י פ"ל
 כג"ש מתקן ח' מ':

רבינו גרשום

פ"סא בורסקי. מקום
 שבערין בו הערות
 ומסרי: אלא למורה העי.
 מפני שרוח מעברי שהיא
 תוריה מנשבת בו ורוחה
 הורחה שאינה באה לעיר:
 חוץ ממערבה. שהיא תוריה
 ורוחה את הסריחה לעיר (כ)
 כן. שהיא אין עושה: שאלמלא
 כן. שרוח צפונית מבלבנת
 אין העולם מתקיים:
 יפוש כנפיו לחימן. משום
 דמעמדה לאותו רוח תדיר:
 בחתלה. שהשכינה במערב
 ומשי"ה צריך להרחיק
 אין העולם מתקיים. [בנא]
 השמים היינו השמש והיח
 כשיוצאים במזרח לך
 משתחווים למערב ושם
 צריך להחזיר בשעת תפלה:
 ואימא. שהשכינה במזרח
 ודקאמר לך משתחווים
 עושים כעבר שנטול
 פ"ס ומשתחוה
 חזרו לאתרוי. כך בשעה
 שיוצאין ממזרח חזרוין
 מניחם לשכינה במזרח
 ומשתחווים ושוב יוצאין
 לבודן קשיא: לבודן
 משליחותן ומשנה מבשר
 דם: ויאמרו לך הנוג. כ"כ
 שה' [מלמן] שהשכינה
 בכל מקום: והנה המלאך
 הרובר כי יוצא מאת
 השכינה ומלאך אחר יוצא
 לקראתו. מן צד אחר יוצא
 ולפני שכינה: דמודי בה
 מיני. שמשתחוין לצבא
 השמים היוצאין אל המזרח:
 אוריה. קורין בלשונן לרוח
 מערבי: יערוך כמטר לקחי.
 זה הנוסע בתורה לשמה
 ומרצין אותו לשמור לקחי
 עושה טובה לעולם כמטר
 זה שבה מן מערב: שבאה
 מערפו של עולם. מרוח
 מערבי ערפו של שכינה
 הוא. דכתיב צפון ימין אתה
 בראתם דשומע דימינו של
 שכינה בדרום ושמאלו לצד
 צפון ומיני למזרח וערפו
 למערב אלמא דשכינה
 בערבי: ותול טטל אמרתי.
 היינו שמואל תורה שפוטק
 שלא לשמה מביא רע
 לעולם כרוח צפוני שמנשב
 ומביא רעה לעולם: עד
 שמוצאת את ההוב. שנתונין
 בני אדם כספם והובם
 בחול בשביל התבואה:
 זהו כשעושים עלי דשא. זהו
 הנוסע בתורה שלא לשמה:
 כשעושים. כשד: וכל הנוסע
 בתורה לשמה מביא טובה
 לעולם כרביבים הללו
 שיוודין בנחת:

שעושה אותו גלל. אע"ג דגלל משני הקרקע כשהיא כולה
 גלל מניק: **אין עושין בורסקי אלא למורה העיר.**
 משום דרוח מערבי שהיא קשה ירחיק ויוליך הריח מן העיר כדלמרי'
 (זכרות מ). הישן למורה גרנו דמו כדלמרי' מפני שרוח מערבית מביא
 הקש בחוטמו: **מפני שהיא**
 תדירה. לא גרסי' מיני דמן הברייתא
 היא דהכי איתא בתוספתא (פ"א ע"ג):
וצבא השמים לך משתחווים. וא"ת
 צלילה נמי בזמנא משתחווים
 וי"ל דלזין לנו ללמוד אלא ממה שאנו
 רואין וא"ת ואמאי לא נדע מקום
 תפלה מביא המקדש שהיתה שם
 שכינה בזמנא וי"ל דמשם אין ללמוד
 דלע"ג דשכינה בכל מקום אי אפשר
 להשיג ארון וכפורת אלא צד אחד
 וי"ל צ"ל אומר דמשם אין ללמוד
 דשכינה בזמנא דנהי דבית קדשי
 הקדשים היה בזמנא המקדש מ"מ
 הארון שהשכינה שם כדכתיב (שמות כה)
 ונועדתי לך שם היה בזמנא בית קדשי
 הקדשים: **לכ"כ רוחתא אוקמן.**
 כל הני אמוראי לית להו ה"ל דמניא
 צרכות (ג). שחייב אדם להתפלל
 נגד ירושלים משום דכתיב והתפללו
 אלך דרך ארצם אלא ככרי כ"ר
 ישמעאל דלמרי (כ) ככ"מ שכינה ומאן
 דלמרי שכינה בזמנא סבר כר"ע
 דלמרי מפני שהיא תדירה ו' מניא
 דשמעתי דלמרי כגון אמון דימיון
 לנפוגא דלרעא דירשאל אדרימו סבר
 לה כנרייתא דזכרות:

אוריה. לזון שפ"ה דלוריה מערב
 נראה ל"ת: **ולכ"כ עיקרי:**
רוח מערבית שבא מערפו של
עולם. כדפי' ב' קונט' מאחורי
 של עולם דמערב קרוי אחר דכתיב
 אחר וקדם לרמי' ודרשינן [במגילה]
 (ד' ג). לענין מזרח ומערב וכתבי
 נמי ארס מקדם ופלאשם וכתבי
 (שפ"ה ט) וקרי נמי דרום ימין ולצפון
 שמאל כדלמרי' דשמעתי ויינו משום
 דשכינה בזמנא מפני שהשכינה למורה
 לך קרוי מערב אחר ומזרח קדם
 ודרום ימין וצפון שמאל ולמ"ד שכינה
 בכל מקום צ"ל דהאי דקרי מזרח
 קדם ומערב אחר ודרום ימין וצפון
 שמאל משום שכינה צדיה שמעתי
 שהיא בזמנא מפני שהשכינה כלפי
 ישראל שהיו בזמנא ומשתחווים שם:
הגה"ה רבינו יצחק ז"ל היה יודע
 פירש דכשעמד אדם הראשון
 כשנצטו היו פניו למזרח ואין נראה
 שהיה ערפו כלפי השכינה למאן
 דלמרי שכינה בזמנא ע"כ הגה"ה:
רוח מזרחית שמערת כל העולם
בז"ל. והא דמשמע דממנימין
 שהיא נוחה מכל הרוחות היינו כשהיא
 צאה כדרכה אצל כשצאה לפורענות
 היא מסערת **כדפי' הקונט' דממנימין:**
 וממזריס

שעושה אותו גלל: מרחיקין את
 הנבלות ואת הקברות ואת הבורסקי מן העיר
 חמשים אמה **אין עושין בורסקי אלא למורה**
 העיר רבי עקיבא אומר לכל רוח הוא עושה
 חוץ ממערבה ומרחיק חמשים אמה
 (ב) ומרחיקין את המזורה מן הירק ואת
 הכרישין מן הבצלים ואת החרדל מן
 הדבורים **ורבי יוסי מתיר בחרדל:**
גמ' איבעיא להו ר' עקיבא היכי קאמר לכל
רוח הוא עושה ובסוף חוץ ממערבה
דמרחיק ג' אמה ועושה או דלמא לכל רוח
הוא עושה ומרחיק אמה חוץ
ממערבה דאינו עושה כלל תנאי ר"ע
אומר לכל רוח הוא עושה ומרחיק חמשים
אמה חוץ ממערבה דאינו עושה כל עיקר
מפני שהיא תדירה א"ל רבא לרב כהנא מאי
תדירא אילימא תדירא ברוחות והא א"ל אמר
רב חנן בר אבא אמר רב ד' רוחות מנשבות
בכל יום ורוח צפונית עם כולן שאילמלא כן
אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת ורוח
דרומית קשה מכולן ואילמלא כן ג' עשירי
שמעמדה מחרבת את העולם שנאמר
המבינתך יאבר ג' יפוש כנפיו לתימן
אלא מאי תדירא תדירא בשכינה דאריב"ל
בואו ונחזיק טובה לאבותינו (ה) שהודיעו מקום
תפלה דכתיב וצבא השמים לך משתחווים
מתקין לה רב אחא בר יעקב ודלמא כעבר
שנוטל פרס מרבו וחזור לאחוריו (ו) ומשתחוה
קשיא ורבי אושעיא סבר שכינה בכל מקום
דאמר רבי אושעיא מאי דכתיב אתה הוא
ה' לבדך אתה עשית את השמים וגו'
שלוחך לא בשלוחי בשר ודם שלוחי בשר
ודם ממקום שמשתלחים לשם מחזירים
שליחותן אבל שלוחך למקום שמשתלחין
ממש מחזירין שליחותן שנאמר התשלח
ברקים וילכו ויאמרו לך הגנו יבואו ויאמרו
לא נאמר אלא וילכו ויאמרו מלמד שהשכינה
בכל מקום ואף רבי ישמעאל סבר שכינה
בכל מקום דתנא רבי ישמעאל סבר שכינה
ששכינה בכל מקום שנאמר הנה המלאך
הרובר כי יוצא ומלאך אחר יוצא לקראתו
אחריו לא נאמר אלא לקראתו מלמד
ששכינה בכל מקום ואף רב ששת סבר
שכינה בכל מקום דא"ל רב ששת לשמעיה
לכל רוחתא אוקמן לבר ממזרח ולאו משום
דלית ביה שכינה אלא ימוש דמורו בה
מיני ורבי אבהו אמר שכינה במערב דא"ר
אבהו מאי אוריה אויר יה אמר רב יהודה (ז)
מאי דכתיב יערוף כמטר לקחי זו רוח
מערבית שבאה (ח) מערפו של עולם תול
שמוצת את הוהב וכן הוא אומר הולים זהב
מוכים בשעירים עלי דשא
זו רוח מזרחית שמסערת את כל העולם
כשעיר (ט) וכרביבים עלי עשב זו
רוח דרומית שהיא מעלה רביבים ומגדלת
עשבים תניא ר"א אומר עולם
לאכסדרה

שעושה אותו גלל: מרחיקין את
 הנבלות ואת הקברות ואת הבורסקי מן העיר
 חמשים אמה **אין עושין בורסקי אלא למורה**
 העיר רבי עקיבא אומר לכל רוח הוא עושה
 חוץ ממערבה ומרחיק חמשים אמה
 (ב) ומרחיקין את המזורה מן הירק ואת
 הכרישין מן הבצלים ואת החרדל מן
 הדבורים **ורבי יוסי מתיר בחרדל:**
גמ' איבעיא להו ר' עקיבא היכי קאמר לכל
רוח הוא עושה ובסוף חוץ ממערבה
דמרחיק ג' אמה ועושה או דלמא לכל רוח
הוא עושה ומרחיק אמה חוץ
ממערבה דאינו עושה כלל תנאי ר"ע
אומר לכל רוח הוא עושה ומרחיק חמשים
אמה חוץ ממערבה דאינו עושה כל עיקר
מפני שהיא תדירה א"ל רבא לרב כהנא מאי
תדירא אילימא תדירא ברוחות והא א"ל אמר
רב חנן בר אבא אמר רב ד' רוחות מנשבות
בכל יום ורוח צפונית עם כולן שאילמלא כן
אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת ורוח
דרומית קשה מכולן ואילמלא כן ג' עשירי
שמעמדה מחרבת את העולם שנאמר
המבינתך יאבר ג' יפוש כנפיו לתימן
אלא מאי תדירא תדירא בשכינה דאריב"ל
בואו ונחזיק טובה לאבותינו (ה) שהודיעו מקום
תפלה דכתיב וצבא השמים לך משתחווים
מתקין לה רב אחא בר יעקב ודלמא כעבר
שנוטל פרס מרבו וחזור לאחוריו (ו) ומשתחוה
קשיא ורבי אושעיא סבר שכינה בכל מקום
דאמר רבי אושעיא מאי דכתיב אתה הוא
ה' לבדך אתה עשית את השמים וגו'
שלוחך לא בשלוחי בשר ודם שלוחי בשר
ודם ממקום שמשתלחים לשם מחזירים
שליחותן אבל שלוחך למקום שמשתלחין
ממש מחזירין שליחותן שנאמר התשלח
ברקים וילכו ויאמרו לך הגנו יבואו ויאמרו
לא נאמר אלא וילכו ויאמרו מלמד שהשכינה
בכל מקום ואף רבי ישמעאל סבר שכינה
בכל מקום דתנא רבי ישמעאל סבר שכינה
ששכינה בכל מקום שנאמר הנה המלאך
הרובר כי יוצא ומלאך אחר יוצא לקראתו
אחריו לא נאמר אלא לקראתו מלמד
ששכינה בכל מקום ואף רב ששת סבר
שכינה בכל מקום דא"ל רב ששת לשמעיה
לכל רוחתא אוקמן לבר ממזרח ולאו משום
דלית ביה שכינה אלא ימוש דמורו בה
מיני ורבי אבהו אמר שכינה במערב דא"ר
אבהו מאי אוריה אויר יה אמר רב יהודה (ז)
מאי דכתיב יערוף כמטר לקחי זו רוח
מערבית שבאה (ח) מערפו של עולם תול
שמוצת את הוהב וכן הוא אומר הולים זהב
מוכים בשעירים עלי דשא
זו רוח מזרחית שמסערת את כל העולם
כשעיר (ט) וכרביבים עלי עשב זו
רוח דרומית שהיא מעלה רביבים ומגדלת
עשבים תניא ר"א אומר עולם
לאכסדרה

תורה אור השלם
 1 הבהמיתק יאבר ג' יפוש
 כנפיו לחימן: איוב לו ט
 2 אמה הוא י' לברך אתה
 עשית את השמים שמי
 השמים וכל צבא הארץ
 וכל אשר עליה הימים וכל
 אשר בדם אתה מודה את
 כלם וצבא השמים לך
 משתחווים: נחמיה ט ו
 3 השתלח ברקים וילכו
 ויאמרו לך הגנו:
 איוב לו לה
 4 והנה המלאך הדרב בי
 יצא ומלאך אחר יצא
 לקראתו: זכריה ב ו
 5 יערוף כמטר לקחי תול
 בטל אמרתי ובעשבים עלי
 דשא וכרביבים עלי עשב:
 דברים כב
 6 הולים זהב מביס וכסף
 קשה וישקלו ישרבו אף
 יתעשה אל יגדו אף
 יתעשה: ישעיהו מ ו

הגהות הב"ח
 (א) גמ' שהודיעו מקום
 תפלה: (ב) שם אמר רב
 יהודה אומר רב מלי דמבי
 יערוף: (ג) רש"י ד"ה אלא
 וכי קשה תמיד א"ת:
 (ד) ד"ה והנה המלאך וכו'
 שחזר בו הקוס מליחן זה
 מנה: (ה) תוב' ד"ה לל
 וכי דלמרי שכינה ככ"מ
 ומאן דלמרי:

מוסף רש"י
 ומרחיקין את המזורה.
 מים ששורין בו את הפשתן.
 מן הירק. שלמיני מאלכ.
 כיוצא וכו' וכישי' (ע"ד)
 י"ח. ואת הכרישין. כתיב,
 פירלי' (ש"ס). ואת החרדל
 מן הדבורים. שאולין
 את התרל וממדה זה
 פיסא ואלולת את דבשעלן
 (ש"ס). ד' הרוחות מנשבות
 בכל יום. מזרחית צפון
 ורוח דרומית כפי הלינה
 ומערבית תחת הלינה
 וצפונית כפי הלינה. כתיב
 ממה עשהבת מזרחית לרוח
 ומדרום למערב וממערב
 לצפון (שמואל' טו). ששעט
 דלשמות כל יום משנת
 רוח מזרחית מהלך הרוחה
 ושם חלופות רוח דרומית
 ותחת הלינה רוח צפונית
 (זכרות ב). ורוח צפונית.
 נוחה היא אל חמה ולא נוחת
 וממקד את שאר הרוחות
 (ד"ס' י"א).

(א) עולם דל"ל משויה אין
 נשוא כל עיקר.